

بررسی همبستگی بین عملکرد خانواده و اضطراب دانش آموزان کلاس اول دبستان

پیمان دوستی^۱؛ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

سیده سپیده هدایتی همدانی؛ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

مقدمه: در جوامع امروزی، طلاق در حال متداول شدن و ادامه ی آن موجب اثرات منفی بر نو جوانان و کودکان است. کانون خانواده همواره تجلی گاه عشق و زندگی است و طلاق بحرانی است که باعث از هم گسستن این کانون می شود. طلاق عاطفی نتیجه یک رابطه بیمار است که این بیمار (رابطه) درمان نشده است. بدون تردید ساخت خانواده و جایگاهی که کودک آن را در خانواده اشغال می‌کند نقش مهمی در رشد شخصیت وی ایفا میکند. مطالعات به این نتیجه رسیده اند که یک ارتباط مهم بین سطح خود کار آمدی درک شده توسط مادر نسبت به پدر و متغیرهای تجاوز، محرومیت، ترس اضطرابی، و بیش فعالی در بچه های آنها وجود دارد. اضطراب در کودکان به صورت متعدد جلوه گر می شود. بعضی کودکان اضطراب خود را از طریق دلواپسی مداوم درباره ناراحتی که ممکن است، برای خود یا خانواده شان رخ دهد، نشان می دهند. اختلالات اضطرابی در عملکرد روزانه کودکان مداخله میکند.

روش: هدف از پژوهش حاضر بررسی همبستگی بین عملکرد خانواده و اضطراب دانش آموزان کلاس اول دبستان می باشد. جامعه آماری شامل کلیه مادران و کودکان سال اول دبستان شهرها همدان. از این جامعه به صورت تصادفی ۱۰۰ مادر و فرزند (۵۰ کودک پسر و ۵۰ کودک دختر) انتخاب شدند. پس از انتخاب نمونه آزمایش، پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده توسط مادران و اضطراب کودکان اسپنس، توسط فرزندان تکمیل گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از شیوه آمار توصیفی و پیرسون استفاده شد. سعی شد ملاحظات اخلاقی رعایت شود. توضیحات لازم در مورد اهداف پژوهش و محتوای آزمون ها به آزمودنی ها داده شد. به آزمودنی ها اطمینان داده شد که اطلاعات دریافتی به صورت محرمانه باقی خواهند ماند. پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده بر اساس الگوی مک مستر تدوین شده است و شامل

^۱. peyman@dousti.net

۵۲ سوال می باشد. این الگو خصوصیات ساختاری و شغلی و تعاملی خانواده را معین می سازد. این پرسشنامه خرده مقیاس های حل مشکل، ارتباط، نقش ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی خانواده را مورد سنجش قرار می دهد. مقیاس اضطراب اسپنس، نسخه ی کودکان از ۴۵ عبارت تشکیل می شود که ۳۸ عبارت آن نمره گذاری شده و شش عبارت آن که عبارت های پرسشی مثبت هستند، محاسبه نمی شوند. همچنین این آزمون دارای یک سوال باز است که کودک به طور تشریحی به آن پاسخ خواهد داد و برای سنین ۸ تا ۱۵ سال تهیه شده است. مقیاس اضطراب اسپنس دارای زیر مقیاس هایی است که به این شرح می باشند: ۱- هراس و ترس از فضای باز؛ ۲- اضطراب جدایی؛ ۳- ترس از آسیب فیزیکی؛ ۴- ترس اجتماعی (فوبی)؛ ۵- وسواس فکری - عملی؛ ۶- اضطراب عمومی.

یافته ها: آزمون پیرسون نشان داد: در بین پسران بین آمیزش عاطفی والدین و اضطراب عمومی بیشترین همبستگی از نوع منفی (۰,۹۱۲-) وجود دارد، به طوری که هرچه مادران در پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده نمره بالاتری در آمیزش عاطفی گرفته اند، پسران آنها نمره کمتری در اضطراب عمومی کسب کرده اند. همچنین ماتریس همبستگی دیگری نیز رابطه معنا دار منفی بین ترس از فضای باز با آمیزش عاطفی و ترس از آسیب فیزیکی با ارتباط را در بین دختران نشان می دهد.

بحث و نتیجه گیری: یافته ها نشان داد بین عملکرد خانواده با اضطراب کودکان ارتباط معنا دار منفی وجود دارد، به طوری که هرچه نمرات عملکرد خانواده بالاتر باشد، نمرات اضطراب کودکان پایین تر است. این نتایج با اندکی تفاوت در بین دختران و پسران وجود دارد. در پسران مقیاس اضطراب عمومی تحت بیشترین تاثیر از عملکرد خانواده قرار می گیرد، در حالی که در دختران مقیاس های ترس از فضای باز، و ترس از آسیب فیزیکی بیشترین تاثیر پذیری را از عملکرد خانواده دارند. یافته های این پژوهش همسو با پژوهش سکر و همکاران (۲۰۱۲) می باشد. همچنین هالاهان و همکاران طی پژوهشی رابطه بین حمایت های والدین با شیوه های مقابله با استرس فرزندان و سازگاری روانی آنان را مورد بررسی قرار دادند. بررسی آنان بر روی ۲۴۱ نوجوان ۱۸ سال انجام شد. نتیجه حاصله این بود که بین حمایت های اجتماعی از طرف والدین و روابط بدون تنش والدین با سازگاری روابط بچه ها رابطه مثبت وجود دارد. از دیگر یافته های پژوهش می توان به همبستگی های مثبت معنا دار تمام مقیاس های

عملکرد خانواده با یکدیگر اشاره کرد، به طوری که نمرات بالا در هر مقیاس با نمرات دیگر مقیاس‌ها همبستگی دارد.

واژگان کلیدی : عملکرد خانواده، طلاق عاطفی، طلاق آشکار، اضطراب کودکان